

Lasten ja nuorten kuntoutuspolku

- työkalu asiakas- ja palveluohjauksen toteuttamisen tueksi ammattilaisille

”Lasten ja nuorten sosiaali- ja terveyspalvelujen päätavoite on lasten hyvä elämä, jota toimiva lasten ja perheiden palvelujärjestelmä tukee” (STM 2022, 109).

20.12.2023

Lasten ja nuorten kuntoutuspolku

Mitä on lääkinällinen kuntoutus?

Kuntoutustarpeen
tunnistaminen
Varhainen tuki

Lastenneuvola

Varhaiskasvatus ja
esiopetus

Perusopetus

Vertaistukea ja
ryhmätoimintaa

Tukea lapsen kehitykseen
ja vanhemmuuteen –
Kasvatus ja perheneuvola

Lääkinällisen kuntoutuksen
toimintamalli Etelä-Pohjanmaalla

Yhteydenotto
Kuntoutustarpeen arviointi
Kuntoutuksen suunnittelu
Seuranta ja arviointi

Kuntoutustarpeen arviointi
perustason palveluissa

Kuntoutustarpeen arviointi
erityistason palveluissa
Lastenneurologia
Lastenpsykiatria
Asiantuntija- ja
terapiapalvelut

Lääkinällisen kuntoutuksen palveluiden
toteuttamismahdollisuudet

Palvelujen organisointi
Kuntoutuksen toteutus

Tukena arjessa:
Terapiat ja kuntoutukset

Kuntoutukseen
hakeutuminen
Palveluseteli ja
maksusitoumus

Kelan kuntoutuspalvelut

Apuvälinepalvelut

Perhekeskuksen
asiakasohjaus

Lapsiperheiden
sosiaalityö

Kynnyksettömät
perhetyön palvelut
Lapsiperheiden kotipalvelu
Varhaisen tuen perhetyö

Vammaispalvelun
sosiaalityö ja
sosiaaliohjaus

Yksin ei tarvitse pärjätä - Konsultointimahdollisuudet

Sisällys

- [Kansilehti](#)
- [Lapsen ja nuoren kuntoutuspolku / Aloitussivu](#)
- [Sisällys](#)
- [Mitä on lääkinällinen kuntoutus?](#)
- [Lääkinällisen kuntoutuksen toimintamalli Etelä-Pohjanmaalla](#)
- [Lääkinällisen kuntoutuksen palveluiden toteuttamismahdollisuudet](#)
- [Lastenneuvola](#)
- [Varhaiskasvatus ja esiopetus – varhaiskasvatuksen tuki lapselle ja perheelle](#)
- [Pidennetty oppivelvollisuus](#)
- [Perusopetus – koulun tuki oppilaalle](#)
- [Pedagogisen tuen käytännön keinot – keinoja muokata ympäristöä ja toimintaa lasta tukevaksi](#)
- [Vertaistukea ja ryhmätoimintaa](#)
- [Kasvatus- ja perheneuvola – tukea lapsen kehitykseen ja vanhemmuuteen](#)
- [Kuntoutustarpeen arviointi perustasolla](#)
- [Ohjautuminen kuntoutustarpeen arviointiin](#)
- [Fysioterapeutin arvio](#)
- [Puheterapeutin arvio](#)
- [Puheterapiaan lähettämisen kriteerit](#)
- [Puheterapiaan lähettämisen kriteerit: 1,5-2-vuotias](#)

- [Puheterapiaan lähettämisen kriteerit: 3-4-vuotias](#)
- [Puheterapiaan lähettämisen kriteerit: 5-6-vuotias](#)
- [Puheterapiaan lähettämisen kriteerit: Kouluikäiset ja monikieliset lapset](#)
- [Puheterapiaan lähettämisen kriteerit: Änkytys ja syömisvaikeudet](#)
- [Toimintaterapeutin arvio](#)
- [Psykologin tutkimus](#)
- [Lääkäri](#)
- [Lasten kuntoutustyöryhmä](#)
- [Perheen ohjauksen tarve on intensiivinen ja/tai perhe tarvitsee räätälöityjä palveluita, kun...](#)
- [Lastenneurologia: Asiakkaaksi tulo](#)
- [Lastenneurologia: Kehitys- ja kuntoutusarviojakso](#)
- [Lastenneurologia: Lähetekriteerit ja lähetteen sisältö](#)
- [Lastenpsykiatria](#)
- [Lastenpsykiatria: Asiakkaaksi tulo ja asiakkaan prosessi](#)
- [Lastenpsykiatria: Lähetekriteerit ja lähetteen sisältö](#)
- [Eriyisen tuen asiantuntija- ja terapiapalvelut](#)
- [Eriyisen tuen asiantuntija- ja terapiapalvelut: Lähetteessä vaadittavat tiedot](#)
- [Terapiat ja kuntoutukset](#)
- [Varhaiskuntoutus/ kuntoutusohjaus](#)

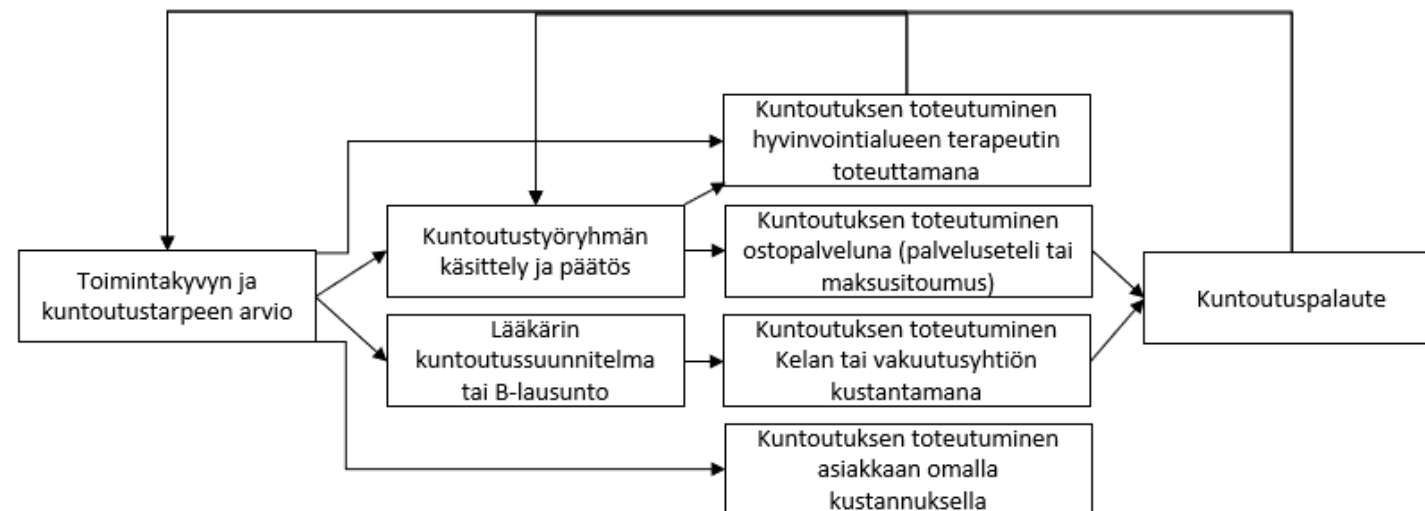
- [Lääkinällisen kuntoutuksen terapiat](#)
- [Neuropsykologinen kuntoutus](#)
- [Kuntoutusohjaus lapsille, joilla on toimintarajoite liikkumisessa, näkemisessä tai kuulemisessa](#)
- [Kuntoutusohjaus lastentaudeilla pitkäaikaissairaiden lasten kanssa](#)
- [Kuntoutukseen hakeutuminen hyvinvointialueen myöntämällä palvelusetelillä ja maksusitoumuksella](#)
- [Kelan kuntoutuspalvelut lapsille ja nuorille](#)
- [Apuvälinepalvelu: Apuvälinepalveluun ohjautuminen](#)
- [Apuvälinepalvelu: Kenelle ja ajanvaraus](#)
- [Apuvälinepalvelu: Apuvälinepalveluprosessi ja palvelun päättymisen](#)
- [Perhekeskuksen asiakasohjaus](#)
- [Lapsiperheiden sosiaalityöhön ohjautuminen ja palvelut](#)
- [Kynnyksettömät perhetyön palvelut](#)
- [Vammaispalvelun sosiaalityö ja sosiaaliohjaus](#)
- [Yksin ei tarvitse pärjätä – konsultaatiomahdollisuudet](#)
- [Hyödyllistä lisätietoa](#)
- [Työryhmä](#)
- [Kehittämistyö](#)

Mitä on lääkinällinen kuntoutus?

- Hyvinvointialueen tehtävänä on järjestää asukkailleen tarpeelliset lääkinällisen kuntoutuksen palvelut.
- Lääkinällistä kuntoutusta ovat:
  - kuntoutusneuvonta ja -ohjaus
  - toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi
  - kuntoutustutkimus, jonka avulla selvitetään kuntoutusmahdollisuuksia
  - toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat ja muut tarvittavat toimenpiteet
  - apuvälinepalvelut
  - sopeutumisvalmennus
  - kuntoutusjaksot laitos- tai avohoidossa.
- Hyvinvointialue vastaa potilaan lääkinällisen kuntoutuksen suunnittelusta. Toimintakyvyn arvioinnin perusteella arvioidaan kuntoutuksen tarve, tavoitteet ja sisältö.
- Hyvinvointialue vastaa lisäksi kuntoutuspalvelun ohjauksesta ja seurannasta.

Lääkinnällisen kuntoutuksen toimintamalli Etelä-Pohjanmaalla

- Lapselle tai nuorelle tehdään aina ensin yksittäisen ammattilaisen tai moniammatillisen työryhmän toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen arvio. Arvion yhteydessä tai sen jälkeen pohditaan, hyötyykö lapsi tai nuori kuntoutuksesta tai terapiasta.
- Mikäli lapsi tai nuori hyötyy kuntoutuksesta tai terapiasta, hänet ohjataan palveluun. Kuntoutus on aina tavoitteellista, aktiivista ja arjen toimintakykyä ja osallisuutta tukevaa toimintaa.
- Ensisijaisesti kuntoutus tai terapia toteutuu hyvinvointialueen oman terapeutin toteuttamana, mutta mikäli lapsella tai nuorella on merkittäviä toimintakyvyn ongelmia, jotka haittaavat arkea ja rajoittavat toimintakykyä ja osallistumista merkittävästi, voidaan kuntoutus tai terapia toteuttaa myös ostopalveluna.

Lääkinnällisen kuntoutuksen palveluiden toteuttamismahdollisuudet

- Oheisessa taulukossa mainittuna lääkinällisenä kuntoutuksen hyvinvointialueen myöntämät palvelut sekä mahdollisuus toteuttaa kuntoutustarpeen arvio tai palvelu omana toimintana tai ostopalveluna (palveluseteli tai maksusitoumus). Vihreällä merkitty laatikko tarkoittaa, että palvelun toteuttaminen on mahdollista.
- Allasterapia, ratsastusterapia ja lymfaterapia ovat fysioterapian toteutusmuotoja.
- SI-arviointiin ja terapiaan lapset ja nuoret ohjautuvat toimintaterapeutin arviosta.

Palvelu	Oma arviointi	Ostettu arviointi	Oma toiminta	Palveluseteli	Maksusitoumus
Fysioterapia	■	■	■	■	■
Toimintaterapia	■	■	■	■	■
Puheterapia	■	■	■	■	■
Neuropsykologinen kuntoutus	■	■	■	■	■
Allasterapia	■	■	■	■	■
Ratsastusterapia	■	■	■	■	■
Musiikkiterapia	■	■	■	■	■
SI-terapia	■	■	■	■	■
Lymfaterapia	■	■	■	■	■

Lastenneuvola

- Lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointia seuraamalla ja edistämällä lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä sekä tukea vanhempia lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa
- Kaikki alle kouluikäiset lapset käyvät lastenneuvolassa, vaikka heidän kehitystään seurattaisiin erityistason palveluissa (lastenneurologia, lastenpsykiatria, erityisen tuen asiantuntija- ja terapiapalvelut)
- Mikäli lapsen kehityksestä on huolta, ohjataan lapsi vanhempien luvalla sote-keskuksen lääkärin ja/tai erityistyöntekijöiden kuten psykologin, fysioterapeutin, puheterapeutin ja toimintaterapeutin tarkempaan arvioon
- Neuvolan terveydenhoitaja tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa vanhempien luvalla
- Neuvolasta konsultoidaan perheneuvolaa tai ohjataan perheneuvolaan vanhemmuuteen ja parisuhteeseen sekä kasvatukseen liittyvissä asioissa
- Varhaisen tuen perhetyön kanssa tehdään yhteistyötä (esimerkiksi uni- ja ruokailuasioissa ja vanhemman jaksamiseen liittyvissä asioissa)
- Terveydenhoitaja tekee 3-6-vuotiaille lapsille Lene-arvioinnin
  - **mikäli arvioinnissa tulee esiin, että lapsella on jotakin poikkeavaa kehityksessä, otetaan huoli puheeksi vanhempien kanssa ja terveydenhoitaja tekee lähetteen erityistyöntekijälle tai useammalle erityistyöntekijälle**
  - jos päädytään seuraamaan tilannetta, eikä erityistyöntekijän arvio vielä toteudu, kutsutaan perhe uudelle käynnille 1/2 vuoden kuluttua
- Lisätietoja lastenneuvoloiden, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ohjeistuksista ja määräaikaistarkastusten sisällöstä löytyy [NEUKO-tietokannasta Terveysportin verkkosivuilta](#)

Varhaiskasvatus ja esiopetus – Varhaiskasvatuksen tuki lapselle ja perheelle

- Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemista
- Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on käytössä kolmiportainen tuki (yleinen, tehostettu, erityinen)
  - yleisessä tuessa lapsen saama tuki on lyhytkestoista
  - tehostetun ja erityisen tuen pedagogiset menetelmät suunnitellaan yksilöllisesti
  - tehostettuun tukeen lapsi tarvitsee hallinnollisen päätöksen varhaiskasvatuksen osalta (ei esiopetuksen osalta)
  - erityiseen tukeen siirryttäessä tarvitaan hallinnollinen päätös sekä varhaiskasvatuksen että esiopetuksen osalta
  - tehostetussa ja erityisessä tuessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja (veo) tekee yhteistyötä tiiviimmin lapsen asioissa
- Lapsen saama tuki kirjataan varhaiskasvatussuunnitelmaan (VASU), esiopetuksen oppimissuunnitelmaan (pedagoginen arvio) tai HOJKSiin - henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma
- Lasta voidaan tukea ottamalla huomioon:
  - fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö
  - osallisuus, tarkkaavaisuus ja toiminnanohjaus
  - kielen kehitys
  - yhteistyö huoltajien ja henkilöstön välillä
- Monialainen yhteistyö on tärkeässä roolissa, kun lapsella on tuen tarpeita

[Pidennetty oppivelvollisuus](#)

Pidennetty oppivelvollisuus

- Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset ja nuoret
- Pidennetyn oppivelvollisuuden ja erityisen tuen saamiseksi tarvitaan hallintopäätös – pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluva lapsi saa automaattisesti erityistä tukea
- Päätös tehdään pääosin ennen oppivelvollisuuden alkamista
- Perusteluna päätökselle pidennetystä oppivelvollisuudesta tulee olla psykologin tai lääkärin lausunto, jossa on ilmaistuna asiantuntijan näkemys vammaisuuden asteesta
- Pidennetty oppivelvollisuus voidaan toteuttaa kolmella eri tavalla:
  - Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuteen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen
  - Lapsi aloittaa oppivelvollisuuteen kuuluvassa esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen aloittaa perusopetuksen.
  - Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen sinä vuonna kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.
- Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilas opiskelee oppiaineittain tai toiminta-alueittain – opetuksen toteutustapa suunnitellaan tehtäessä erityisen tuen päätöstä
- Lisätietoja [Opetushallituksen verkkosivuilla](#)

Perusopetus – Koulun tuki oppilaalle

Pedagoginen tuki:

- Kolmiportainen tuki (yleinen, tehostettu, erityinen)
- Tukiopetus, eriyttäminen, opiskelun erityiset painoalueet, oppimäärän yksilöllistäminen, erityiset opetusjärjestelyt
- Laaja-alainen erityisopetus, kokoaikainen erityisopetus
- Koulunkäynninohjaajan tuki, tulkitsemis- ja avustajapalvelut

[Pedagogisen tuen käytännön keinot](#)

Opiskeluhuollon palvelut ja tuki:

- Kuraattori – tukikeskustelut ja konsultaatio
- Opiskeluhuollon psykologi – oppimisvaikeustutkimukset, psyykkisen hyvinvoinnin selvitykset ja konsultaatio
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitaja ja lääkäri – vastaanotot, terveystarkastukset ja konsultaatio
- Yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoito

Pedagogisen tuen käytännön keinot – keinoja muokata ympäristöä ja toimintaa lasta tukevaksi

Aisteihin liittyvät:

- kuulokkeet
- sermit
- stressipallot
- kuminauhat
- musiikin kuuntelu
- valaistus
- ryhmäkoko
- vähä-ärsykeinen ympäristö

Opillinen ja opetuksen järjestämiseen liittyvä tuki:

- tukiopetus
- eriyttäminen
- osa-aikainen laaja-alainen erityisopetus
- ryhmämuotoinen erityisopetus

Toiminnanohjauksen ja käyttäytymisen tukemiseen liittyvät:

- oma paikka
- rauhoittumispaikka
- rutiinit
- luokan struktuuri (päiväjärjestyksen läpikäyminen, tavaroilla omat paikat, lorut toim. ohjauksen tukena, tunnin aloituksen merkit, hiljaisuuden merkit jne.)
- ennakointi
- kuvallisuus
- positiivinen palaute
- ohjeiden pilkkominen
- pidennetty koeaika
- suulliset kokeet
- riitatilanteiden läpikäyminen piirtämällä
- Time-timer
- tiimalasi
- vuorovaikutuksen tukeminen
- ohjaajan tuki

Vertaistukea ja ryhmätoimintaa

- [Perhekeskusten kohtaamispaikat](#)
  - Mahdollisuus tavata muita lapsia ja vanhempia
  - Avointa toimintaa, tapahtumia, vertaisryhmiä
- [Ihmeelliset vuodet](#)
  - Ryhmä vanhemmille, joiden lapsilla on keskittymiseen tai käyttäytymiseen liittyvää pulmaa arjessa
- [Voimaperheet – Huomaa hyvä lapsessasi](#)
  - 3-4-vuotiaiden lasten perheille suunnattu etähoito-ohjelma
  - Tarjoaa tukea leikki-ikäisten käytösongelmien hoitoon
- [ART – Aggression Replacement training](#)
  - Yläkouluikäisille suunnattu menetelmä sosiaalisesti hyväksytyyn käyttäytymisen vahvistumiseen
- Lisäksi vertaistukea tarjoavat eri järjestöt
- Hyvinvointialueen eri osissa on tarjolla erilaisia vertaistuen ja ryhmätoiminnan muotoja – lisätietoa osaavat antaa esimerkiksi lastenneuvolan tai opiskeluhuollon terveydenhoitajat tai kasvatus- ja perheneuvola

Kasvatus- ja perheneuvola – tukea lapsen kehitykseen ja vanhemmuuteen

- Vanhempi voi ottaa itse yhteyttä kasvatus- ja perheneuvolaan ja/tai ammattilainen voi ohjata ja auttaa perhettä ottamaan yhteyttä
- Kasvatus- ja perheneuvolaan voi ottaa yhteyttä, kun
  - on huolta lapsen kehityksestä, käyttäytymisestä tai tunne-elämään liittyvistä asioista
  - lapsen tilanne kodissa, varhaiskasvatuksessa, koulussa, vapaa-ajalla tai kavereiden/sisarusten kanssa toimiessa huolestuttaa
  - vanhempi haluaa keskustella kasvatuskysymyksistä
  - perhe tarvitsee tukea muuttuneessa elämäntilanteessa (esim. vauvan syntymä, nuoren murrosikä)
  - perheessä on kohdattu menetyksiä tai muita vaikeita elämäntilanteita
  - vanhemmat toivovat apua perheen ristiriitatilanteisiin tai parisuhteen haasteisiin
  - perheessä harkitaan eroa tai on tehty eropäätös ja vanhemmat haluavat tukea siihen, miten ottaa lapset huomioon erotilanteessa.
- Kasvatus ja perheneuvolassa
  - annetaan ohjausta ja neuvontaa
  - tehdään psykologisia tutkimuksia ja annetaan psykologin tukea
  - tehdään perhetutkimuksia ja toteutetaan perheterapiaa
  - järjestetään ryhmiä lapsille ja vanhemmille

[Lisätietoa ja yhteystiedot hyvinvointialueen kasvatus- ja perheneuvoloihin löytyvät hyvinvointialueen verkkosivuilta](#)

Kuntoutustarpeen arviointi perustasolla

Ohjautuminen
kuntoutustarpeen
arviointiin

Fysioterapeutti

Puheterapeutti

Toimintaterapeutti

Psykologi

Lääkäri

Lasten
kuntoutustyöryhmä

Milloin perheen tuen tarve on
intensiivinen tai perhe tarvitsee
räätälöityjä palveluita?

Ohjautuminen kuntoutustarpeen arviointiin

- Kuntoutusalan ammattilaisen vastaanotolle ohjaututaan usein:
  - vanhemman/ läheisen yhteydenoton perusteella
  - lastenneuvolan terveydenhoitajan pyynnöstä
  - toisten kuntoutusalan ammattilaisten pyynnöstä
  - lääkärin pyynnöstä
  - varhaiskasvatuksen pyynnöstä
  - kouluterveydenhuollon/ perusopetuksen pyynnöstä
  - vaativan tuen palveluiden moniammatillisen työryhmän ohjaamana
- Milloin lapsi tai nuori tarvitsee toimintakyvyn arviointia ja mahdollisesti kuntoutusta?
  - Herää huoli lapsen tai nuoren kasvun tai kehityksen tai oppimisen etenemisestä
  - Mikäli...
    - lapsen tai nuoren käyttäytyminen herättää huolta kotona tai varhaiskasvatuksessa/koulussa TAI
    - Vanhemmuuden taidot tai vanhempien terveys (psykkinen tai fyysinen) herättävät huolta

lapsi ohjataan ensisijaisesti kasvatus- ja perheneuvolaan

Lapsi voidaan myöhemmin ohjata toimintakyvyn arviointiin myös kuntoutusalan ammattilaiselle, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi.

Fysioterapeutin arvio

- Fysioterapeutin arvioon ohjataan lapset ja nuoret, joilla on esim.:
  - tuki- ja liikuntaelinongelmia
  - kehitysviive tai epäily
  - ylipainoa
  - kömpelyyttä
- Fysioterapeutti sopii vastaanottoajan asiakkaalle puhelimitse tai kirjeitse
- Fysioterapeutti arvioi lapsen tai nuoren toimintakykyä haastattelemalla lasta tai nuorta ja vanhempia, havainnoimalla lapsen tai nuoren liikkumista ja käyttäen standardoituja testejä
- Arvioinnin jälkeen vanhempien ja lapsen tai nuoren kanssa keskustellaan ja
  - lapselle tai nuorelle ja perheelle annetaan toimintakykyä edistäviä tai oiretta lieventäviä **neuvoja ja ohjeita** (omakuntoutus)
  - ja tarvittaessa laaditaan **suunnitelma**, jossa määritellään fysioterapian tarve sekä tavoitteet ja toteutusmuoto
  - tarvittaessa tehdään suosituksia muista tukitoimista tai lisätutkimuksista

Puheterapeutin arvio

- Puheterapeutti arvioi lapsen tai nuoren toimintakykyä käyttäen tutkittuja ja standardoituja arviointimenetelmiä, havainnointia sekä lähiympäristön haastattelua
- Arvioinnin jälkeen vanhempien ja lapsen tai nuoren kanssa keskustellaan ja
  - lapselle tai nuorelle ja perheelle annetaan kommunikointia edistäviä **neuvoja ja ohjeita** (omakuntoutus) – neuvoja ja ohjeita löytyy myös hyvinvointialueen www-sivuilta: [Puheterapia - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue \(hyvaep.fi\)](http://www.hyvaep.fi)
  - ja tarvittaessa laaditaan **suunnitelma**, jossa määritellään puheterapian tarve sekä tavoitteet asiakaslähtöisesti arjen toimintakyvyn kannalta
  - tarvittaessa tehdään suosituksia muista tukitoimista tai lisätutkimuksista

Puheterapiaan lähettämisen kriteerit

- Puheenkehityksen viivästyminen on yleistä (19 % lapsista).
- Noin 7 prosentilla lapsista on jonkinasteinen kehityksellinen kielihäiriö.
- Puheen tuoton tai ymmärtämisen vaikeudet vaikuttavat laajalti lapsen toimintakykyyn kommunikointi- ja vuorovaikutustilanteissa, joten tukitoimet on tärkeää aloittaa mahdollisimman varhain.
- **Puhumaton 2-vuotias lapsi tulisi aina ohjata puheterapeutin arvioon.**
- Lapsi 6-24 kk: suositeltavaa käyttää Esikko -seulaa LENE:n rinnalla
  - etenkin lapsilla, joiden suvussa on kielellisiä vaikeuksia tai joiden kommunikaation ja kielen kehitys herättää huolta
- Puheterapeutin arvioon lapsi ohjataan
  - Esikossa tai LENE -seulassa ilmenneiden puheen tuoton ja/tai ymmärtämisen pulmien vuoksi ja/tai
  - ikäkausittain esitettyjen piirteiden perusteella.
- Myös vanhempien huoli lapsen kielen tai puheen kehityksestä on riittävä syy lähettää lapsi puheterapeutin arvioon.

[1-1,5-vuotias ja
2-vuotias](#)

[3-vuotias ja 4-
vuotias](#)

[5-vuotias ja 6-
vuotias](#)

[Kouluikäiset ja
monikieliset lapset](#)

[Änkytys ja
syömisvaikeudet](#)

Puheterapiaan lähettämisen kriteerit: 1-1,5-vuotias ja 2-vuotias

1-1,5-vuotias

- lapsi ei seuraa ympäristöään eikä pyri vaikuttamaan siihen
- lapseen on vaikea saada kontaktia
- lapsella on vähän kommunikatiivisia eleitä
- lapsen jokeltelu on vähäistä tai yksipuolista tai sisältää niukasti konsonantteja

2-vuotias

- vaikeuksia ymmärtää yksinkertaista puhetta
- ei ole vuorovaikutuksessa, ei pysähdy kuuntelemaan puhetta tai leikkimään
- lapsella on alle 10 sanan sanasto
- lapsi ei muodosta kahden sanan lauseita
- [änkytys](#)

Puheterapiaan lähettämisen kriteerit: 3-vuotias ja 4-vuotias

3-vuotias

- puutteita vuorovaikutustaidoissa
- puhuu vain yksittäisiä sanoja
- ei taivuta sanoja
- puhe on huomattavan epäselvää ja vaikeasti ymmärrettävää
- vaikeuksia ymmärtää jokapäiväisiin tilanteisiin liittyviä sanallisia kehotuksia ja ohjeita
- suun alueen kömpelyyttä ja herkkyyttä, sylkivuotoa, vaikeutta karkean ruuan käsittelyssä
- [änkytys](#)

4-vuotias

- puheilmaisuus on niukkaa
- puhe on vieraalle vaikeasti ymmärrettävää
- vaikeuksia ymmärtää ohjeita
- puheessa on jatkuvia sanajärjestys- ja taivutusvirheitä
- [änkytys](#)

Puheterapiaan lähettämisen kriteerit: 5-vuotias ja 6-vuotias

5-vuotias

- ei selviydy laajennetun 5-vuotistarkastuksen puheseulasta (Lumiukko-testissä)
- äännevirhe, joka vaikuttaa puheen ymmärrettävyyteen tai josta lapsi kärsii (esim. kiusaaminen)
- [änkytys](#)

6-vuotias

- epäily lievästä kielellisen kehityksen viiveestä (esim. käsitteiden niukkuus, jäsentymätön kerronta, vaikeus ymmärtää ohjeita)
- äännevirhe, joka vaikuttaa puheen ymmärrettävyyteen tai josta lapsi kärsii (esim. kiusaaminen)
- [änkytys](#)

Puheterapiaan lähettämisen kriteerit: Kouluikäiset ja monikieliset lapset

Kouluikäiset

- puhemotorisia vaikeuksia ja useita äännevirheitä, eikä harjoittelu etene erityisopettajan tuella
- vaikea-asteisen lukivaikeuden tausta on kielellinen, etenkin jos lapsi ei ole aiemmin saanut puheterapiaa
- äänen ongelmat
- [änkytys](#)

Monikieliset lapset

- Monikielisiä lapsia tai nuoria koskevat samat lähettämisperusteet kuin muitakin lapsia.
- Suomenkielen ilmaisun ja ymmärtämisen vaikeuksissa lähettämisen edellytyksenä on, että lapsi on ollut suomenkielisessä päivähoitossa tai koulussa säännöllisesti 1,5-2 vuotta.
- Lähetteen voi tehdä jo aikaisemmin, mikäli lapsella tai nuorella on kielenkehityksen riskitekijöitä tai vanhemmat ovat huolissaan kotikielen/äidinkielen hallinnasta (puheen puuttuminen tai niukka puhe, epäselvä puhe, puheen ymmärtämisen ongelmat, änkytys).

Puheterapiaan lähettämisen kriteerit: Änkytys ja syömisvaikeudet

Änkytys

- Änkyttävä lapsi lähetetään puheterapeutin tutkimuksiin, jos
  - 3-vuotiaalla lapsella on usein toistuvia, pitkiä tavujen tai lyhyiden sanojen toistoja (ku-ku-ku-ku-kukka, tai-tai-tai-tai ja/tai satunnaisia venytyksiä (jjjjjjjjuna) ja/tai lukkiutumisia (äänentuotto pysähtyy täysin)
  - viimeistään silloin, kun änkytysoireet ovat jatkuneet puoli vuotta
  - vanhemmat ovat hyvin huolissaan lapsen puheen sujumattomuudesta tai lapsi turhautuu

Syömisvaikeudet

- lapsi yskii, yökkäilee tai oksentelee lähes jokaisen ruokailun aikana
- lapsen ruokavalio on selkeästi kapeutunut, koska lapsi kieltäytyy joistain ruuan koostumuksista tai suostuu syömään vain tietynlaisia koostumuksia
- vanhemmat ovat hyvin huolissaan lapsen syömis- tai juomistaidoista

Toimintaterapeutin arvio

- Toimintaterapia-arvioon lapsi tai nuori voidaan ohjata, kun hänellä on haasteita
  - päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa
  - leikkimisessä
  - karkeamotoriikassa, kehonhahmotuksessa ja kehonhallinnassa
  - hienomotoriikassa ja kynäkäytössä
  - hahmottamisessa tai keskittymisessä
- Kun pyyntö arvion tarpeesta on saapunut ja arvion toteuttaminen on aikataulullisesti mahdollista, toimintaterapeutti ottaa yhteyttä joko puhelimitse tai kirjeitse asiakkaaseen ajan varaamiseksi
- Toimintaterapeutti arvioi lapsen tai nuoren toimintakykyä haastattelemalla vanhempia, havainnoimalla lapsen tai nuoren toimintaa vastaanottotiloissa ja tarvittaessa lapsen tai nuoren omassa ympäristössä sekä käyttämällä erilaisia standardoituja testejä
- Arvioinnin tulokset kootaan yhteen ja niistä keskustellaan vanhempien ja lähihenkilöiden kanssa ja arvioinnista laaditaan kirjallinen palaute
- Arvioinnin jälkeen vanhempien ja lapsen tai nuoren kanssa keskustellaan ja
  - lapselle tai nuorelle ja perheelle annetaan toimintakykyä edistäviä **neuvoja ja ohjeita** (omakuntoutus)
  - ja tarvittaessa laaditaan **suunnitelma**, jossa määritellään toimintaterapian tarve sekä tavoitteet
  - tarvittaessa tehdään suosituksia muista tukitoimista tai lisätutkimuksista

Toimintaterapiaan ohjautumisen perusteita tullaan tarkentamaan vuoden 2024 aikana

Psykologin tutkimus

- Psykologin tutkimuksen toteuttaa perustasolla kasvatus- ja perheneuvolan psykologi tai koulu- ja opiskeluhoollon psykologi
- Psykologin tutkimukseen lapsi tai nuori ohjataan, kun hänellä on haasteita
  - Kognitiivisessa kehityksessä ja/tai oppimisessa
  - Tunne-elämässä
  - Vuorovaikutuksessa perheen kanssa
- Psykologin tutkimukseen ohjaudutaan selvällä tutkimuskysymyksellä, mitä lapsen tai nuoren kohdalla halutaan selvittää
- Ennen psykologin tutkimusta täytyy olla käytössä koulun omat tukitoimet ja asiaa on käsiteltävä oppilashuoltoryhmässä yhdessä vanhempien kanssa
- Kun pyyntö tutkimusten tarpeesta on saapunut, psykologi ottaa yhteyttä lapsen tai nuoren perheeseen tarvittavien tutkimusaikojen sopimiseksi
- Arviointi toteutuu vanhempien ja lapsen tai nuoren sekä tarvittaessa varhaiskasvatuksen ja koulun henkilökunnan haastattelun, havainnoinnin, kyselylomakkeiden ja erilaisten kognitiivisia taitoja arvioivien standardoitujen testien avulla
- Psykologi kokoaa tutkimuksen tulokset sekä haastattelun ja muun arvioinnin yhteen laatii lausunnon ja keskustelee tuloksista vanhempien ja tarvittaessa varhaiskasvatuksen ja koulun henkilökunnan kanssa ja kirjaa tutkimuspalautteen
- Psykologi tekee suosituksia ja suunnitelmia tukitoimista yhdessä koulun henkilökunnan kanssa

Lääkäri

- tekee lasten tai nuorten somatiikan arviot ([NEUKO-tietokanta](#)) - työparina terveydenhoitaja
- osallistuu tutkimusten ja kuntoutusten tarpeen arviointiin ja ohjaa palveluihin (kuntoutustyöryhmä)
- tekee yhteistyötä eri toimijoiden kanssa
- konsultoi (erikoissairaanhoido, erikoislääkärit)
- antaa tukea sote-keskuksen muille ammattilaisille (ammattilaiset konsultoi lääkäriä)

Lasten kuntoutustyöryhmä

- käsittelee kuntoutusten myöntämiseen ja toteuttamiseen liittyviä asioita, erityisesti ostopalveluna (palvelusetelillä ja maksusitouksella) toteutettavat kuntoutukset
- Kuntoutustyöryhmän tavoitteena on koordinoida asiakaslähtöisesti sopivaa ja oikea-aikaista kuntoutusta
- Kuntoutustyöryhmän asiakkaaksi ohjaututaan kuntoutustarpeen todenneen ammattilaisen tutkimustulosten ja toimintakykyarvion perusteella tai moniammatillisessa työryhmässä toteutetun toimintakyvyn arvion perusteella
- Kuntoutustyöryhmän työskentelyä ohjaavat valtakunnalliset ohjeet ja [Etelä-Pohjanmaan lääkinnällisen kuntoutuksen myöntämisen perusteet](#)
- Etelä-Pohjanmaan alueella kokoontuu kolme lasten ja nuorten kuntoutustyöryhmää pohjoisella (Järvi-Pohjanmaa, Kaksineuvoinen ja Lapua), keskisellä (Seinäjoki ja Isokyrö) ja eteläisellä (Suupohja, JIK) alueella

Perheen ohjauksen tarve on intensiivinen ja/tai perhe tarvitsee räätälöityjä palveluita, kun...

- Perheellä monen erilaisen palvelun tarve
- Perheessä on useampia erityislapsia tai -nuoria
- Ammattilainen huomaa, että asiat eivät hoidu
  - perhe tarvitsee muistuttelua
  - aikoja unohtuu ja jää peruuttamatta
  - lapsen tai nuoren tilannetta ja tuen tarvetta vähätellään
- Arjen sujuminen tai vanhempien jaksaminen tai vanhempien taidot aiheuttavat huolta

Intensiivisempää tukea tarvitsevien perheiden kohdalla ammattilaisen rooli perheen tukijana ja palveluiden räätälöijänä korostuu. Perheen toimijuutta ja aktiivisuutta tuetaan haasteista huolimatta.

Lastenneurologia: Asiakkaaksi tulo

- Lastenneurologian yksikön asiakkaaksi tullaan lääkärin läheteellä
- Lähetteen käsittely
  - Lastenneurologian ylilääkäri katsoo lähetteet ja ohjaa suoraan tekemänsä suunnitelman perusteella poliklinikalle, ohjelmoi kehitysarviojakson, palauttaa lähetteen tai ohjaa toiselle erikoisalalle (lasten- tai nuorisopsykiatrialle, foniatrialle).
  - Lastenneurologian ylilääkäri ohjaa tarvittaessa lähetteen lähetetyöryhmään, johon kuuluvat erikoislääkäri, psykologi, puheterapeutti, (toimintaterapeutti). Lähetetyöryhmä kokoontuu joka toinen viikko.
  - Tarvittaessa lähetteen käsittelyn yhteydessä tilataan etukäteen puuttuvia tutkimustuloksia. Tällöin lähetteen käsittely kestää kauemman.
  - Lähetetyöryhmä tekee yhteisen suunnitelman vaadittavista tutkimuksista joko poliklinikalla tai KEHI – tutkimuksena (kehitys- ja kuntoutusarvio) ja ohjelmoi ajankohdan. Tutkimusjakso toteutuu aikaisintaan vuoden kuluttua edellisistä tutkimuksista. Tämän vuoksi perustasolla tulee käynnistää kuntoutus heti tarpeen ilmaantuessa.
  - Kaikkiin suunnitelmiin sisältyy lääkärin osuus
  - Sihteeri varaa ajat moniammatillisen työryhmän ammattilaisille ja lähettää asiakkaalle tiedon kirjeenä kotiin

Lastenneurologia: Kehitys- ja kuntoutusarviojakso

- Lastenneurologian yksikössä työskentelee moniammatillinen lääkärijohtoinen työryhmä, joka tekee lapsille ja nuorille diagnoosiin pohjautuen kehitysarvioita ja kuntoutussuunnitelmia.
- Työryhmään kuuluu lapsen tai nuoren tarpeiden mukaan psykologi tai neuropsykologi, toimintaterapeutti, puheterapeutti, fysioterapeutti, sosiaalityöntekijä, sairaanhoitaja ja erikoislääkäri/erikoistuvan vaiheen lääkäri
- Yksittäiset tutkimukset ovat polikliinisiä käyntejä
- Tutkimukseen liittyy tiedonkeruu erillisillä lomakkeilla vanhemmilta, päivähoidosta tai koulusta
- Palautepalaveriin voi tulla vanhempien niin toivoessa ja kutsuessa ulkopuolisia työntekijöitä
- Lapselle tai nuorelle tehdään yhdistelmäepikriisinä kuntoutussuunnitelma, jossa on kaikkien osallistuneiden työntekijöiden yhteenvedot ja lääkärin kirjaama kuntoutussuunnitelma 1-3 vuoden ajaksi.
- Kuntoutussuunnitelma lähetetään kotiin (kodin kautta Kelaan) ja suoraan tarvittaessa vammaispalveluun ja/tai terveyskeskuksen kuntoutustyöryhmään ja jatkohoitopaikkaan tiedoksi.

Lastenneurologia: Lähetekriteerit ja lähetteen sisältö

Lähetekriteerit

- Lapsella tai nuorella on lääkärin tekemässä tutkimuksessa poikkeavia statuslöydöksiä (esim. neurologisia puolioireita tai puutosoireita, dysmorfisia poikkeavia piirteitä, epäily spesifistä oireyhtymästä)
- Epäily lastenneurologisesta perussairaudesta (esim. neurofibromatoosi, liikuntavamma, epilepsia)
- Epäily taitojen taantumisesta tai kehityksen pysähtymisestä tai seurannassa oireiden lisääntyminen tai vaikeutuminen
- Vaikea-asteiset monimuotoiset kehityshäiriöt, joiden hoito ei onnistu avohoidossa seurannan jälkeen monialaisuuden tai vaikea-asteisuuden vuoksi (epäily kehitysvammasta)
- Alle 3-vuotiaan autismiepäily

Lähetteen sisältö

- Esitiedot: raskaus, synnytys, nykytila, ongelma, oireiden alkua ja kesto
- Lääkärin tekemä somaattinen ja neurologinen status
- Kasvutiedot ja tiedot perheestä
- Psykologin ja muiden erityistekijöiden tutkimustulokset, arviot ja suunnitelma
- Toteutetut ja meneillään olevat tukitoimet ja kuntoutukset
- Näkö ja kuulo luotettavasti, tarvittaessa lähete silmälääkärin tai korvalääkärin konsultaatioon

Lastenpsykiatria

- Lastenpsykiatrian yksikköön kuuluu pikkulapsipsykiatrian poliklinikka (raskaus- 36 kk), lastenpsykiatrian poliklinikka (akuutti työryhmä, 2 polikliinistä työryhmää, psykoterapiatyöryhmä) ja lastenpsykiatrian osasto (3-12v)
- Poliklinikat työskentelevät pääsääntöisesti virka-aikana ja ajanvarauksella, omaa päivystystä ei lastenpsykiatrialla ole
- Lastenpsykiatrian osasto on viikko-osasto (ma-pe)

[Asiakkaaksi tulo ja asiakkaan prosessi](#)

[Lähetekriteerit](#)

Lastenpsykiatria: Asiakkaaksi tulo ja asiakkaan prosessi

- Lastenpsykiatrian yksikköön tullaan lääkärin tekemällä läheteellä
- Tutkimus ja hoito toteutuvat erikoislääkärin johtamassa moniammatillisessa työryhmässä yhteistyössä lapsen tai nuoren, hänen perheensä ja muiden hoitoon osallistuvien tahojen kanssa
- Kun lähete saapuu lastenpsykiatrian yksikköön, ylilääkäri lukee lähetteen ja määrittelee sen kiireellisyyden
- Lähetetyöryhmä arvioi lähetteen perusteella mikä lastenpsykiatrian yksikön poliklinikoista ja työryhmistä ottaa vastuun lapsen tai nuoren arvioinnista ja hoidosta
- Työryhmä, joka ottaa vastuun lapsen tai nuoren arvioinnista ja hoidosta aikatauluttaa ensikäynnin tai sopii verkostoneuvottelun, ensitapaamisen perusteella suunnitellaan jatkoarvioinnin tai -hoidon tarvetta
- Arviointi ja hoito voi sisältää perhearviokäyntejä, psykologin arvion/tutkimuksia, autismikirjon tutkimuksia ja vuorovaikutustutkimuksia, yhteistyötä lapsen/nuoren/perheen verkoston kanssa
- Tutkimusten jälkeen järjestetään hoitoneuvottelu, jossa tehdään suunnitelma jatkohoidosta ja lapsen tai nuoren tuen tarpeista

Lastenpsykiatria: Lähetekriteerit ja lähetteen sisältö

Lähetekriteerit:

- Epäselvissä tilanteissa konsultoi puhelimitse lastenpsykiatrian työntekijää
- Lastenpsykiatrialle lähetettäessä tulee miettiä, ovatko perustason palvelut olleet riittävät ja mikä on oireiden vakavuuden aste
- Oireiden vakavuuden arvio (linkeistä avautuu pdf-tiedosto):
  - [PikkuLAPS- lomake](#)
  - [LAPS- lomake](#)
- Pohjana [Yhtenäiset kiireettömän hoidon perusteet](#)
- Vakavaa huolta aiheuttavissa pienten lasten (< 3v) psykososiaalisen kehityksen häiriöissä ja vakavasti vanhemmuutta vaikeuttavissa tilanteissa.
- Vakavissa häiriöissä sekä lapsen tai nuoren psyykkisen oireilun ja siihen liittyvän toimintakykyhaitan ollessa vakavaa
- Pitkittyneissä ja vaikeutuneissa tilanteissa, joissa matalan kynnyksen tuki ja hoito tai lastensuojelulliset toimet eivät riitä vähentämään oireilua/toimintakykyhaittaa
- Lastenpsykiatrian ja lasten neuropsykiatrian diagnostiset erityistutkimukset

Lähetteen sisältö:

- lähettämisen syy
- esitiedot:
  - perhetilanteen kuvaus, vanhempien tilanne, huoltajuus
  - varhaiskehitys
  - aikaisemmat sairaudet, lääkitys
  - sukuanamneesi
- nykytilanne:
  - oireen / ongelman kuvaus, kesto
  - kuka ja missä on ensimmäisenä kiinnittänyt asiaan huomioita
  - uni/nukkuminen, ravinto/syöminen, omatoimisuustaidot, vapaa-aika, ruutuaika, aistiherkkyydet
  - tehdyt tutkimukset, terapiat/hoidot ja niiden vaikutus
    - skannataan mediatiedostoihin, ellei muuten näkyvissä sairauskertomuksessa
- päivähoidon / koulun tilanne ja tukitoimet
- somaattinen, lastenneurologispainotteinen status (koska tehty, poikkeavuudet)
  - laboratoriotutkimukset ((B-PVK, P-Krea, P-K, P-Na, P-AFOS, P-ALAT, P-TSH, P-T4V, fB-Gluk, S-IgA, S-tTGAbA, S-EMA, keliakiatutkimuksia ei systemaattisesti alle kouluikäisiltä)
- mitkä eri viranomaistahot ovat olleet mukana perheen asioissa, mitä meneillään tällä hetkellä (nimet mainiten, jos tiedossa)
- yhdyshenkilö perustasolla

Erityisen tuen asiantuntija- ja terapiapalvelut

- Asiakkaina ovat kehitysvammaiset, neuropsykiatriset ja autismitieteen asiakkaat sekä mielenterveyspalveluiden tarpeessa olevat asiakasryhmän asiakkaat
- Lapsella/nuorella/aikuisella voi olla todettu jokin seuraavista:
  - Monimuotoinen oppimiskyvyn häiriö
  - Kehitysvamma
  - Neuropsykiatrinen diagnoosi, johon liittyen merkittävä tuen tarve
  - Kehityksellinen kielihäiriö, johon liittyen arjen toimintakyky on merkittävästi heikentynyt
- Lähettävä taho voi olla
  - Lastenneurologian yksikkö
  - Psykiatrian yksikkö
  - Perusterveydenhuolto (esim. koulu- tai opiskelijaterveydenhuolto)
  - Sosiaalitoimi
  - TE-keskus

ASiantuntijapalveluiden moniammatilliset palvelut:

- Monimuotoisten ja laaja-alaiset kehityshäiriöiden sekä vaikea-asteisten oppimiskyvyn häiriöiden diagnostiikkaa ja kuntoutusarviointi, kun toimintakyky vastaa kehitysvammaisuuden tasoa
- Kehitysvammaisten lasten ja nuorten kehitysseuranta
  - Tukitoimien arviointi varhaiskasvatukseen, kouluun, jatko-opintoihin, asumiseen ja vapaa-aikaan, päivätoimintaan tai työllistymiseen.
  - Vaativissa tapauksissa kehitysvammaisen ajoterveystilan ja palveluskelpoisuuden arviointi
  - Kehitysvammaisuuteen liittyvien neuropsykiatristen häiriöiden, kuten autismi ja ADHD sekä psyykkisten häiriöiden diagnostiikka ja kuntoutuksen arviointi
- Kehitysvammaisten aikuisten vaativien tilanteiden arviointi
  - Sopeutumishäiriöiden ongelmat, ikääntyvien kehitysvammaisten muistihäiriöitä

OHJAUS-, NEUVONTA- JA TUKIPALVELUT

- [Kuntoutusohjaus](#)
- Autismikuntoutusohjaus
- Neuropsykiatrinen valmennus
- Erityisryhmille suunnattu mielenterveystyö

Erityisen tuen asiantuntija- ja terapiapalvelut: Lähetteessä vaadittavat tiedot

- Tiedot lapsuuden varhaiskehityksestä ja tutkimuksista kehitysviiveen syistä
  - Erikoissairaanhoidon diagnostinen arviointi
  - Psykologin tutkimukset
  - Muiden erityisasiantuntijoiden arvioinnit
- ➔ Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen sähköisessä potilastietojärjestelmässä olevista dokumenteista riittää viittaus alkuperäiseen sijaintiin ja tutkimusajankohtaan, muualle tallennetut sairauskertomusmerkinnät ja tutkimuslausunnot liitettävä mukaan
- Tiedot koulunkäynnin tukitoimista
- Tiedot aiemmin toteutuneista ja käynnissä olevista kuntoutustoimista ja niiden vaikutuksista
- Kuvaus nykytilanteesta ja ajankohtaisesta toimintakyvystä

Terapiat ja kuntoutukset

Varhaiskuntoutus/
kuntoutusohjaus

Lääkinnällisen
kuntoutuksen terapiat

Neuropsykologinen
kuntoutus

Kuntoutusohjaus lapsille, joilla on
toimintarajoite liikkumisessa,
näkemisessä tai kuulemisessa

Kuntoutusohjaus lastentaudeilla
pitkäaikaissairaiden lasten parissa

Varhaiskuntoutus / kuntoutusohjaus

- Varhaiskuntoutuksen keskeinen tavoite on lapsen kehityksen tukeminen ja lapsen arjen sujuminen sekä kotona että varhaiskasvatuksessa.
- Varhaiskuntoutusta toteutetaan alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen silloin, kun lapsella on tuen tarvetta, esimerkiksi kehityksen viivästymää
  - motoriikassa,
  - kielen kehityksessä,
  - kommunikaatiossa,
  - sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tai
  - hänellä on neuropsykiatrinen häiriö tai sen piirteitä.
- Kuntoutusohjaus pyritään aloittamaan mahdollisimman varhain - lapsella ei välttämättä ole vielä diagnoosia.
- Lapset ohjautuvat varhaiskuntoutukseen usein neuvolan, varhaiskasvatuksen tai perhekeskuksen erityistyöntekijän tai kuntoutustyöryhmän kautta. Myös erityistason kehitysarviotutkimusten kautta lapsia ohjautuu jonkin verran varhaiskuntoutukseen.
- Varhaiskuntoutusta toteuttaa hyvinvointialueen vammaispalvelun kuntoutusohjaaja.
- Varhaiskuntoutuksen alkaessa kuntoutusohjaaja ottaa yhteyttä perheeseen.
- Varhaiskuntoutus toteutuu ohjauksikäynteinä lapsen toimintaympäristöissä. Ohjauksikäynteihin sisältyy tavoitteellinen leikki- ja toimintatuokio lapsen kanssa, jossa harjoitellaan esimerkiksi vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja sekä lapsen yhteistyö- ja toimintavalmiuksia. Vanhemmat ja lähityöntekijät osallistuvat toimintaan ja tukevat kuntoutusohjaajan käyntien välissä harjoiteltavien asioiden yleistymistä kotiin ja varhaiskasvatuksen arkeen.
- Varhaiskasvatuksessa kuntoutusohjaaja toimii tiiviisti yhteistyössä varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan (veo) kanssa. Varhaiskuntoutus kohdentuu lapselle yksilöllisesti ja tuki voi olla esimerkiksi yksilöllisten kommunikointia ja toiminnan ohjausta tukevien kuvien valmistamista lapsen yksilöllisiin tarpeisiin varhaiskasvatuksessa ja kuvien käytön ohjaamista.
- Kuntoutusohjaaja tekee myös moniammatillista yhteistyötä lapsen kuntoutumista ja kehitystä tukevien tahojen sekä lasta hoitavien tahojen kanssa ja osallistuu esimerkiksi neuvotteluihin ja työryhmiin, joissa käsitellään asiakkaana olevan lapsen asioita (esim. VASU, HOJKS, erikoislääkärien vastaanotot ja erityistason kuntoutustarvetta arvioivat työryhmät).
- Kuntoutusohjaaja tekee myös asiakas- ja palveluohjausta auttaen esimerkiksi vanhempia erilaisten hakemusten täyttämässä tai kuntoutustyötä tekevien terapeuttien etsimisessä.
- Varhaiskuntoutuksesta laaditaan kirjallinen palaute, jossa kerrotaan kuntoutuksen sisällöstä ja lapsen edistymisestä. Kirjallinen palaute toimitetaan perheelle, palvelun myöntäjälle ja muille tarvittaville tahoille esimerkiksi varhaiskasvatukseen ja erityistason kuntoutustarvetta arvioivalle työryhmälle.

Lääkinnällisen kuntoutuksen terapiat

- Lääkinnällisen kuntoutuksen terapioida ovat puheterapia, toimintaterapia, fysioterapia, allasterapia ja ratsastusterapia sekä musiikkiterapia ja [neuropsykologinen kuntoutus](#).
- Terapia toteutetaan yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti pyrkien lieventämään tai poistamaan toimintarajoitteita tai edistämään lapsen tai nuoren toimintakykyä ja osallisuutta
- Terapia toteutetaan yksilö-, pari- tai ryhmämuotoisesti
- Terapia toteutetaan vastaanotolla, kotona, varhaiskasvatuksessa tai koulussa
- Terapia sisältää ohjausta ja neuvontaa arjen ympäristöön toimintakyvyn ja osallistumisen tueksi, esim. kotiharjoitteita liikkumiseen tai puheen kehityksen tai puhetta tukevien ja korvaavien menetelmien käyttöön
- Terapiassa huomioidaan koko perhe ja muut lapsen tai nuoren kanssa toimivat henkilöt (esim. päiväkodin henkilökunta)
- Ammattilainen tekee lapsen tai nuoren ja perheen luvalla yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa
- Ammattilainen ohjaa lapsen tai nuoren tarvittaessa toisen ammattilaisen vastaanotolle (esim. lääkäri tai muu ammattilainen)
- Hyvinvointialueen omana toimintana toteutuva kuntoutus toteutetaan usein lyhyemmissä jaksoissa, jaksoja voidaan toteuttaa useampia
- Toimintakyvyn haasteen ollessa merkittävä tai kuntoutustarpeen ollessa intensiivinen, voidaan terapiaa toteuttaa yksityisen palveluntuottajan toimesta
  - [ostopalveluna palvelusetelillä tai maksusitoumuksella](#) tai
  - [Kelan vaativana lääkitinnällisenä kuntoutuksena](#) tai
  - vakuutusyhtiön kustantamana tietyissä tilanteissa

Neuropsykologinen kuntoutus

- Lapsilla ja nuorilla neuropsykologisessa kuntoutuksessa painottuvat
  - oppimista vaikeuttavat kehitykselliset hankaluudet
  - pienemmässä määrin myös aivovammojen jälkitilat (esim. kaatumis- ja putoamisonnettomuudet ja liikennetapaturmat)
  - erilaiset neurologiset sairaudet ja tilat (kasvainoperaation jälkitilat, epilepsia, aivoverenvuodot)
- Ensisijaista on, että arjen ja koulun tukitoimet ovat kunnossa ja muiden kuntoutusten keinot eivät ole olleet riittäviä tai sopivia
- Neuropsykologinen kuntoutus on yksilöllistä, kokonaisvaltaista tukea lapsen tai nuoren suotuisalle psyykkiselle ja kognitiiviselle kehitykselle, jotka ovat sidoksissa toisiinsa.
- Lasten ja nuorten kuntoutuksessa haetaan ensisijaisesti keinoja auttaa lasta tai nuorta, joka ei opi uusia taitoja odotusten mukaisesti.
- Kuntoutus voi kohdistua
  - kognitiivisen toiminnan osa-alueisiin (muisti, kielellinen toimintakyky, visuaalinen hahmottaminen, tarkkaavuus, toiminnanohjaus),
  - akateemisiin taitoihin (lukeminen, kirjoittaminen, laskeminen),
  - käyttäytymisen säätelyn taitoihin,
  - vuorovaikutuksen ja tunne-elämän hallintaan
- Kuntoutus voi toteutua yksilö- tai ryhmäkuntoutuksena tai ohjauksellisina käynteinä.

NEUROPSYKOLOGISEEN KUNTOUTUKSEEN OHJAUTUMINEN

- Neuropsykologiseen kuntoutukseen ohjaututaan lääkärin läheteellä tai kuntoutussuunnitelmalla, kuntoutussuositusta edeltävän neuropsykologisen tutkimuksen kautta.
- Neuropsykologisen tutkimuksen tekijänä voi olla neuropsykologian erikoispsykologi (tai psykologi, jolla on perehtyneisyyttä neuropsykologisiin menetelmiin sekä mahdollisuus konsultoida tarvittaessa neuropsykologia).
- Tutkimus voidaan tehdä perustasolla (koulu, kasvatusta ja perheneuvola) tai erikoissairaanhoidossa.
- Neuropsykologisen tutkimuksen perusteella arvioidaan neuropsykologisen kuntoutuksen yleiset tavoitteet, lähestymistavat ja kesto.
- Lasten ja nuorten neuropsykologiseen kuntoutukseen ohjaututaan hyvinvointialueen lasten ja nuorten kuntoutustyöryhmien suositusten kautta tai erikoissairaanhoidon moniammatillisten työryhmien suositusten kautta (lastenneurologia, lastenpsykiatria, erityisen tuen asiantuntija- ja terapiapalvelut).

Kuntoutusohjaus lapsille, joilla on toimintarajoite liikkumisessa, näkemisessä tai kuulemisessa

- Kuntoutusohjauksen piiriin pääsee, kun lapsella on lääkärin toteama merkittävä toimintarajoite liikkumisessa, näkemisessä tai kuulemisessa.
- Kuntoutusohjaukseen tarvitaan lääkärin lähete.
- Kuntoutuja tai läheinen voi olla kuntoutusohjaajaan itse yhteydessä, jos hän on saanut palvelua jo aikaisemmin.
- Kuntoutusohjaus on ohjausta ja neuvontaa sekä tukea, jonka avulla pyritään saavuttamaan lapsen tai nuoren mahdollisimman hyvä toimintakyky ja elämänhallinta hänen elinympäristössään.
- Työ on perhekeskeistä ja painottuu lapsen arkiympäristöihin. Kuntoutusohjaaja tekee käyntejä kotiin, päiväkotiin ja kouluun.
- Kotikäynnillä kerrotaan vanhemmille kuntoutuksen menetelmistä, palveluista ja tukimuodoista ja selvitetään keskustelun avulla perheen tuen tarve.
- Päiväkodin ja koulun henkilökuntaa ohjeistetaan huomioimaan lapsen haasteet arkipäivän toimintatilanteissa.
- Kuntoutusohjaaja arvioi apuvälinetarvetta ja antaa tietoa apuvälineistä, joista lapsi tai nuori hyötyy. Kuntoutusohjaaja voi luovuttaa apuvälineet tai tehdä tarvittavat suositukset apuvälineen hankintaa varten.
- Lisätietoa liikuntarajoitteisten palveluista ja vertaistuesta löytyy [Invalidiliiton verkkosivuilta](#) sekä [CP-liiton verkkosivuilta](#).
- Lisätietoa näkövammaisten palveluista ja vertaistuesta löytyy [Näkövammaisten liiton verkkosivuilta](#).
- Lisätietoa kuulovammaisten palveluista ja vertaistuesta löytyy [Kuuloliiton verkkosivuilta](#).

Kuntoutusohjaus lastentaudeilla pitkäaikaissairaiden lasten kanssa

- Kuntoutusohjaukseen ohjaututaan lastentaudeilta esim. lääkärin tai hoitajan tai sosiaalityöntekijän ohjaamana. Lastentautien ammattilainen voi varata lapselle tai nuorelle ja perheelle vastaanottoajan.
- Perhe voi ottaa itse yhteyttä kuntoutusohjaajaan, jos heillä on asiakkuus lastentaudeille tai he ovat saaneet aiemmin kuntoutusohjausta.
- Kuntoutusohjaaja
  - voi tavata lasta tai nuorta ja perhettä lapsen tai nuoren kotona, varhaiskasvatuksessa, koulussa, yksilövastaanotolla tai yhteisvastaanotolla toisen ammattilaisen kanssa sekä osallistua tarpeen mukaan verkostopalaveriin
  - voi neuvoa ja ohjata perheitä myös puhelimitse tai etäyhteydellä
  - tekee työtä perheen arjen sujumiseksi ja jakaa tietoa lapsen sairaudesta ja erityistarpeista lapsen tai nuoren arjen lähihenkilöille
  - tukee ja ohjaa perheitä sairauden eri vaiheissa ohjaten esimerkiksi perheitä sopeutumisvalmennuskursseille ja kuntoutukseen liittyvissä asioissa
  - jakaa tietoa vertaistuesta ja järjestöjen sekä yhdistysten toiminnasta ja lapselle tai nuorelle soveltuvista harrastuksista
  - antaa ensitietoa ja järjestää ensitietopäiviä yhdessä muiden ammattilaisten kanssa
  - arvioi kuntoutuksen toteutumista ja tukitoimien riittävyttä

Kuntoutukseen hakeutuminen hyvinvointialueen myöntämällä palvelusetelillä ja maksusitoumuksella

Palveluseteli

- Asiakas saa kotiin kuntoutuspäätöksen, palvelusetelin ja ohjeen palvelusetelistä, jossa asiakasta tai perhettä ohjeistetaan...
  - Valitsemaan palveluntuottaja, joka on hyväksytty hyvinvointialueen palveluntuottajaksi – hyväksytyt palveluntuottajat löytyvät osoitteesta parastapalvelua.fi/webv2/ - Vertaile palveluntuottajia
  - Olemaan yhteydessä valittuun palveluntuottajaan ja kertomaan hänelle, että on saanut palvelusetelin kuntoutukseen ja sopimaan ensimmäisen tapaamisen
  - Ensimmäisessä tapaamisessa tulee olla mukana palveluseteli ja muut tarvittavat potilastiedot, esim. kuntoutussuunnitelma
- Palveluseteli kattaa vain palvelun, johon se on myönnetty.
- Alle 18-vuotiaan kohdalla palveluseteli kattaa koko palvelun arvon, yli 18-vuotiaan tulee maksaa palvelun arvon ja palvelusetelin arvon välinen erotus.
- Asiakas voi kirjautua Parasta palvelua –järjestelmään, kirjautuminen on vapaaehtoista, se mahdollistaa esimerkiksi terapiakäyntien kulumisen seurannan ja palautteen antamisen palveluntuottajasta.

Maksusitoumus

- Asiakas saa kotiin kuntoutuspäätöksen, maksusitoumuksen ja ohjeen maksusitoumuksesta, jossa asiakasta tai perhettä ohjeistetaan...
  - Ottamaan yhteyttä maksusitoumuksessa mainittuun palveluntuottajaan
  - Ottaessaan yhteyttä palveluntuottajaan asiakkaan tulee muistaa mainita olevansa maksusitoumusasiakas
  - Ensimmäiseen tapaamiseen tulee asiakkaan muistaa ottaa mukaan Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelta saatu maksusitoumus ja tarvittavat potilastiedot, esimerkiksi kuntoutussuunnitelma – yksityinen palveluntuottaja ei saa asiakkaan potilastietoja muuta kautta
- Maksusitoumus kattaa vain palvelun, mihin se on myönnetty.
- Alle 18-vuotiaan asiakkaan ei tarvitse maksaa kuntoutuksesta omavastuuosuutta, joka yli 18-vuotiailla on 11,60€.

Kelan kuntoutuspalvelut lapsille ja nuorille

- Kela järjestää kuntoutusta kaiken ikäisille eri elämäntilanteisiin ja Kelan kuntoutuksen palveluvalikoima on laaja.
- [Ammatillinen kuntoutus](#)
  - Tukea työllistymiseen, opiskeluihin ja työssä pysymiseen ja sinne palaamiseen
  - 16-29-vuotiaat nuoret nyt myös ilman lääkärinlausuntoa osaan ammatillisen kuntoutuksen palveluista.
  - [Näin haet](#)
- [Vaativa lääkinällinen kuntoutus](#)
  - Tavoitteena on, että sairaudesta tai vammasta huolimatta pystyy työskentelemään tai selviytymään arkielämän toiminnoista paremmin.
  - [Näin haet](#)
- [Kuntoutuspsykoterapia](#)
  - Tavoitteena on edistää kuntoutujan työ- ja opiskelukykyä sekä tukea opintojen edistymistä, työelämässä pysymistä ja työelämään siirtymistä tai sinne palaamista.
  - [Näin haet](#)
- [Harkinnanvarainen kuntoutus](#)
  - Tavoitteena tukea arjen ja työn toiminnoissa sekä kuormittavissa tilanteissa sairauden kohdattua.
- [Nuoren kuntoutusraha](#)
  - Kuntoutusraha tukee alle 20-vuotiasta nuorta, joka on matkalla työelämään opiskelun tai muun työn saamista edistävän toiminnan kautta.
  - [Näin haet](#)
- Lapsille ja nuorille, joilla on neuropsykiatrinen häiriö, on tarjolla mm. seuraavia kuntoutuspalveluita
  - [Perhekurssit](#)
  - [LAKU –perhekuntoutus](#)
  - [Oma Väylä –kuntoutus](#)
  - [Neuropsykologinen kuntoutus](#)
- Lapsella ja nuorella voi olla oikeus myös vammaiseteuteen
  - Alle 16-vuotiaan vammaistuki
    - [Näin haet](#)
  - Yli 16-vuotiaan vammaistuki
    - [Näin haet](#)
  - [Eläkkeensaajan hoitotuki](#)
    - [Näin haet](#)

Apuvälinepalvelu: Apuvälinepalveluun ohjautuminen

Miten palveluun ohjaudutaan?

- Erityistason apuvälinekeskuksen apuvälinepalveluihin ohjaudutaan läheteellä
  - lähete yksittäiseen apuvälinepalveluun
  - kokonaisapuvälinepalvelulähete
- Lääkäri tekee kokonaisapuvälinepalvelulähetteen ja sote-alan ammattilainen tekee lähetteen yksittäiseen apuvälinepalveluun
- Lähete voidaan tehdä sähköisesti tai paperisena. Seinäjoen keskussairaalan sote-työntekijät kirjaavat lähetteen/ pyynnön APUV-näkymälle ja lisäävät asiakkaan AVKPYY-ajanvarauskirjalle.
- Ennen lähetteen tekemistä tulee asiakkaalle tehdä toimintakyvyn kartoitus

Apuvälinepalvelu: Kenelle ja ajanvaraus

Kenelle?

- yksittäiseen apuvälinepalveluun lähetteen voi tehdä asiakkaalle, jolla on tarve
  - Yksittäiselle lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineelle, esim. tietotekniselle apuvälineelle ja/tai kommunikoinnin apuvälineelle, ympäristönhallintaratkaisulle, raajaproteesille, sähköiselle liikkumisen apuvälineelle, erityisjalkineille ja jalkateräortooseille
- Kokonaisapuvälinepalvelulähetteen lääkäri voi tehdä
  - vaikeasti liikuntavammalliselle, vaikeavammalliselle tai etenevää neurologista sairautta sairastavalle asiakkaalle, jonka toimintakyky on heikentynyt laaja-alaisesti vaikeuttaen oleellisesti arjesta suoriutumista omassa toimintaympäristössä ja apuvälineiden tarve on pitkäkestoinen
  - lapsiasiakkaan lähete on voimassa 18 vuotiaaksi asti ja sen jälkeen tarvitaan lääkärin uusi arvio kokonaisapuvälinepalvelun tarpeesta

Miten aika sovitaan asiakkaan kanssa?

- Apuvälinekeskuksen sihteeri ottaa vastaan lähetteet ja kuntoutuspalveluiden palvelualuejohtaja käsittelee lähetteet
- Apuvälinekeskuksen työntekijä ohjelmoi lähetejonosta vastaanottoajan asiakkaalle.

Apuvälinepalvelu: Apuvälinepalveluprosessi ja palvelun päättyminen

Apuvälinepalveluprosessi

Kuva: [STM 2023. Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2023.](#)

Kun palvelu päättyy...

- Lähete suljetaan, kun asiakas on saanut tarvitsemansa apuvälineen, jos kyseessä on yksittäisen apuvälineen tarve.
  - Omaksi luovutettavien apuvälineiden seurantavastuu on lähettävällä taholla.
  - Lähete jätetään avoimeksi yksittäisen apuvälineen osalta, jos apuvälineen käytön seuranta ja huoltovastuu jäävät Apuvälinekeskukseen esimerkiksi sähkömopo ja tietotekniikka- ja kommunikaatioapuvälineratkaisut.
- Kokonaisapuvälinepalveluasiakas tai hänen lähitukiverkostonsa voi olla suoraan yhteydessä Apuvälinekeskukseen esimerkiksi apuvälinetarpeen muuttuessa.

Perhekeskuksen asiakasohjaus

- Perhekeskuksen asiakasohjaus on tarkoitettu Etelä-Pohjanmaan asukkaille ja ammattilaisille
- Ammattilaiset voivat ottaa yhteyttä asiakasohjaukseen saadakseen neuvontaa ja ohjausta asiakkaan tilanteeseen/konsultoidakseen toista ammattilaista palveluihin ohjaamiseen liittyen
- Jos asiakkaalla on jo nimetty sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä, tulee ottaa yhteyttä suoraan häneen

Palvelulupaus: kolmen arkipäivän kuluessa yhteydenottoon on vastattu ja asiaan on löydetty ratkaisu tai asian ratkaiseminen on siirretty oikeaan palveluun

- Asiakasohjaukseen voi olla yhteydessä, kun on huolta asiakkaan tilanteesta esimerkiksi seuraavissa asioissa:

- Lapsen tai nuoren kasvatus
- Käyttäytymisen haasteet
- Perheen sisäiset ristiriidat
- Mielialan muutokset
- Uupumus tai jaksaminen
- Koulunkäynnin ongelmat
- Päihteiden käyttö
- Liiallinen pelaaminen
- Lähisuhde- ja perheväkivalta

Kauhava, Evijärvi, Alajärvi,
Vimpeli, Lappajärvi, Lapua,
Alavus, Kuortane, Ähtäri ja Soini

Ma-Pe klo 9-11 ja klo 13-15

Seinäjoki ja Isokyrö

Ma-Pe klo 9-11 ja klo 13-15

Ilmajoki, Kurikka, Kauhajoki,
Teuva, Isojoki ja Karijoki

Ma-Pe klo 9-11 ja klo 13-15

Lapsiperheiden sosiaalityöhön ohjautuminen ja palvelut

- Lapsiperheiden sosiaalityön asiakkaaksi tullaan sosiaalihuoltolain mukaisen yhteydenoton tai lastensuojeluilmoituksen kautta
- Miten sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus tehdään? [Pääset tästä linkistä hyvinvointialueen www-sivuille, mistä löydät lisätietoa sekä sähköiset yhteydenotto- ja lastensuojeluilmoituslomakkeet ja puhelinnumerot](#)
- Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tehdään aina yhteistyössä perheen kanssa
- Yhteydenotot käsitellään 7 arkipäivän sisällä, jonka jälkeen tehdään palvelutarpeen arviointi, jonka tulee toteutua 3kk:n sisällä yhteydenotosta.
- Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä sosiaalityöntekijä arvioi tarvitseeko asiakas sosiaalihuoltoa tai lastensuojelua vai onko jokin muu palvelu asiakkaalle tarpeellinen. Asiakas ohjataan tarvittaessa hänelle sopivaan palveluun.
- Palvelutarpeen arviointi pyritään tekemään monialaisesti ja usein työntekijä, joka on tehnyt yhteydenoton, pyydetään mukaan arviointiin
- Asiakkaan tarvitessa sosiaalihuoltoa ohjataan hänet sosiaaliohjaajalle ja erityisen tuen tarpeessa sosiaalityöntekijälle
- Lastensuojelulain mukaan monilla ammattilaisilla on ilmoituksentekovelvollisuus. Pääset linkistä tarkistamaan, mitä Lastensuojelulaissa sanotaan ilmoituksentekovelvollisuudesta. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L5P25>
- Jos asiakkaalla ei selkeää lastensuojelun tarvetta, voi ammattilaisena ottaa yhteyttä [perheiden asiakasohjaukseen](#) muiden palveluiden kartoittamiseksi.
- Sosiaalihuollon palveluita ovat:
  - Perhetyö
  - Sosiaalityö ja -ohjaus
  - Tukiperhe- tai tukihenkilöpalvelut
- Sosiaalihuollon asiakkuus päättyy, kun tilanne korjaantuu tai kun palvelun tarve päättyy.

Kynnyksettömät perhetyön palvelut

Lapsiperheiden kotipalvelu

- Perheille, joissa on alaikäisiä lapsia
- Perheet voivat hakea palvelua itse puhelimitse tai sähköpostitse tai sähköisen (tulossa) lomakkeen avulla vastaavalta perheohjaajalta tai perhekeskuksen toimijat voivat ohjata perhettä hakemaan palvelua
- Lapsiperheiden kotipalvelua saa, kun vanhemmat tarvitsevat ja haluavat tilapäisesti tukea jaksamiseen ja arkipäiväisiin askareisiin ja riittävää tukiverkostoa ei ole
- Konkreettista auttamista yhdessä ja puolesta tehden (aktivoimista, mallintamista, auttamista ja voimavarojen vahvistamista) lapsiperheen arkeen liittyvissä tehtävissä, kuten jokapäiväisessä kodinhoidossa ja tilapäisessä lastenhoidossa ja kokonaisvaltaisessa arjen hallinnassa
- Palvelu voi sisältää yksittäisiä käyntejä tai säännöllisten käyntien jakson perheen tarpeiden mukaan
- Palvelu voi olla varhaista tukea tai muiden palvelujen rinnalla toteutuvaa asiakassuunnitelman mukaista palvelua (vaatii shl- ja ls-asiakkuuden)
- Vapaaehtoinen palvelu, asiakasmaksu peritään perheen tulot huomioiden
- Palvelun ajan perheen vanhemmalla on sosiaalihuollon asiakkuus
- Perhetyöntekijä ja perhe sopivat käyntien ajankohdat

Varhaisen tuen perhetyö

- Perheille, joissa on alaikäisiä lapsia
- Perheet voivat hakea palvelua itse puhelimitse tai sähköpostitse tai sähköisen (tulossa) lomakkeen avulla vastaavalta perheohjaajalta tai perhekeskuksen toimijat voivat ohjata perhettä hakemaan palvelua
- Varhaisen tuen perhetyötä saa, kun vanhemmat tarvitsevat ja haluavat ohjausta, vahvistusta vanhemmuuden taitoihin ja selviytymiseen lapsiperhearjessa
- Arkea kuormittavien tilanteiden ja pulmien ratkaisemista (aktivoimista, mallintamista, keskustelua, ohjaamista ja voimavarojen vahvistamista) lapsiperhearkeen liittyvissä pienissä pulmissa, kuten arjen rytmin ja rutiinien saavuttamisessa, lasten ikä- ja kehitysvaiheisiin liittyvissä pulmissa ja vuorovaikutus- ja tunnetaidoissa sekä perheen kriisi- ja muutostilanteissa
- Palvelu sisältää aloitustapaamisen ja 1-5 käyntikertaa (käynti kerrallaan – periaatteen mukaan)
- Varhaisen tuen perhetyölle määritellään tavoite ja tehdään suunnitelma tavoitteen saavuttamiseksi sekä tuetaan ja motivoidaan perhettä tavoitteen saavuttamisessa
- Vapaaehtoinen, maksuton palvelu
- Palvelun ajan perheen vanhemmalla on sosiaalihuollon asiakkuus
- Perhetyöntekijä tai -ohjaaja sopii käyntien ajankohdat perheen kanssa
- Käynnit voivat toteutua tilanteesta riippuen perheen kotona tai muussa ympäristössä

Vammaispalvelun sosiaalityö ja sosiaaliohjaus

PALVELUN HAKEMINEN

- Palvelujen hakemisessa ohjausta ja neuvontaa saa asiakasohjauksesta, asiakasohjaukseen voivat olla yhteydessä sekä asiakkaat että ammattilaiset
- Vammaispalveluja voi hakea täyttämällä hakemuksen tai ottamalla yhteyttä hyvinvointialueen asiakasohjaukseen tai suoraan oman alueen sote-keskukseen.
- Palvelutarpeesta voi ilmoittaa myös läheinen tai esimerkiksi asumisyksikön omahoitaja.
- Palveluita myönnetään lakiin perustuen tai sosiaalityön harkinnan mukaan
- Kun hakemus ja sitä koskeva suositus saapuu vammaispalveluun, otetaan vammaispalvelusta yhteyttä perheeseen ja sovitaan aika palvelutarpeen arvion tekemiselle
- Hakemusta ei aina tarvita, ensikäynti ja tilannekartoitus voi toteutua myös esim. yhdessä lapsiperheiden sosiaalityön tai ikäihmisten palveluiden ammattilaisen kanssa – ammattilaisen pyynnöstä
- Lapsen tai nuoren ja perheen verkoston kanssa tehdään yhteistyötä mahdollisimman laajasti, että lapsi/nuori/perhe saa tarvitsemansa tuen ja säästytään palveluiden päällekkäisyyksiltä – palvelun tarvetta arvioidaan aina myös suhteessa muihin palveluihin
- Palvelun saamiseksi perheeltä odotetaan kykyä ja halua sitoutua palveluun
- Lisätietoja palveluiden hakemisesta: [Vammaispalvelun sosiaalityö ja sosiaaliohjaus - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue \(hyvaep.fi\)](#)

PALVELUITA OVAT MUUN MUASSA:

- Autismikuntoutusohjaus ja kuntoutusohjaus
- Neuropsykiatrinen valmennus (nepsy-valmennus) ostopalveluna
  - ensin myönnetään kartoittavat käynnit ja toteuttajan yhteenvedon pohjalta on mahdollisuus myöntää käyntikertoja lisää
- Kommunikaatio-ohjaus
- Tukiviittoma-opetus ja tulkkauspalvelut
- Henkilökohtainen apu
- Kuljetuspalvelut
- Omaishoidon tuki
- Vammaispalvelulain mukaiset apuvälineet ja hoitotarvikkeet
- Palvelut täsmentyvät vammaispalvelulain voimaantulon myötä
- Sosiaalihuoltolain mukaiset apuväline-/asunnonmuutostyöpäätökset tehdään Ikäpalveluissa.

Yksin ei tarvitse pärjätä

Täältä löydät mahdollisuuksia konsultoida hyvinvointialueemme muiden yksiköiden tekijöitä

[Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen kehitteillä olevat konsultaatorakenteet ja yhteydenottokanavat](#)

Hyödyllistä lisätietoa:

- [NEUKO-tietokanta - Duodecim \(terveysportti.fi\)](https://www.duodecim.fi/terveysportti)
- [Pidennetty oppivelvollisuus | Opetushallitus \(oph.fi\)](https://oph.fi)
- [Lastentalo | Terveyskylä.fi \(terveyskyla.fi\)](https://terveyskyla.fi)
- [Puheterapia - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue \(hyvaep.fi\)](https://hyvaep.fi)
- [Vuorovaikutus ja kommunikointi kuuluvat kaikille - Papunet](https://papunet.fi)
- [Fysioterapia - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue \(hyvaep.fi\)](https://hyvaep.fi)
- [Toimintaterapia - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue \(hyvaep.fi\)](https://hyvaep.fi)
- [Neuropsykologinen kuntoutus - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue \(hyvaep.fi\)](https://hyvaep.fi)
- [Muut terapiat - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue \(hyvaep.fi\)](https://hyvaep.fi)
- [Apuvälinepalvelut - Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue \(hyvaep.fi\)](https://hyvaep.fi)
- [Kelan kuntoutuksen verkkokurssi | Yhteistyökumppanit | Kela](https://www.kela.fi/yhteistyokumppanit)
- [Tervetuloa Näkövammaisten liittoon! | Näkövammaisten liitto \(nkl.fi\)](https://www.nkl.fi)
- [Ihminen lähellä - CP-Liitto](https://www.cp-liitto.fi)
- [Invalidiliitto](https://www.invalidiliitto.fi)
- [Etusivu - Kuuloliitto](https://www.kuuloliitto.fi)
- [Tukiliitto | Kehitysvammaisten Tukiliitto ry](https://www.tukiliitto.fi)
- [Valtakunnalliset lääkinnälliseen kuntoutukseen ohjaamisen perusteet 2022. Opas terveyden- ja sosiaalihuollon ammattilaisille ja kuntoutuksen parissa työskenteleville \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi)
- [Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2023 - Opas apuvälinetyötä tekeville ammattilaisille ja ohjeita asiakkaille \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi)

Kehittämistyö

- Lasten ja nuorten kuntoutuspolku - työkalu lasten ja nuorten asiakas- ja palveluohjauksen toteuttamisen tueksi on koottu osana Tulevaisuuden sote-keskus hankkeen kuntoutuspalveluiden kehittämistyötä
- Työryhmän on koonnut ja sen toimintaa on organisoinut kehittämissuunnittelija Maria Katajamäki (Tulevaisuuden sote-keskus -hanke)
- Työkalun on tarkoitus toimia ammattilaisen apuvälineenä palvelujärjestelmän hahmottamiseksi ja lasten, nuorten ja perheiden ohjaamisessa palvelujärjestelmässä
- Työkalun päivittämisvastuu ja sen koordinointi siirtyy kuntoutuspalveluihin.

